

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 21ης Φεβρουαρίου 2013*

«Άρθρο 48 ΣΛΕΕ — Κοινωνική ασφάλιση των διακινουμένων εργαζομένων — Κανονισμοί (ΕΟΚ) 1408/71 και (ΕΚ) 883/2004 — Ασφάλιση γήρατος και θανάτου — Ειδικοί κανόνες εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας περί ασφαλίσεως γήρατος — Υπολογισμός των παροχών»

Στην υπόθεση C-282/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Ισπανία) με απόφαση της 9ης Μαΐου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Ιουνίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Concepción Salgado González

κατά

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, M. Pešič, E. Levits, J.-J. Kasel και M. Berger, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Μαΐου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) και το Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS), εκπροσωπούμενοι από τον A. R. Trillo García και την P. García Perea, abogados,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Rubio González,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη S. Pardo Quintillán και τον V. Kreuzschitz,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2012,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, τροποποιηθέντος και ενημερωθέντος με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 629/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006 (ΕΕ L 114, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71), και του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ L 166, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 988/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (ΕΕ L 284, σ. 43, στο εξής: κανονισμός 883/2004).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, της C. Salgado González και, αφετέρου, του Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (στο εξής: INSS) και του Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS), με αντικείμενο το ύψος της συντάξεως γήρατος της εκκαλούσας της κύριας δίκης.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 ορίζει τα εξής:

«Τα πρόσωπα για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού.»
- 4 Το άρθρο 45, παράγραφος 1, του ως άνω κανονισμού έχει ως εξής:

«Εάν η νομοθεσία κράτους μέλους εξαρτά την απόκτηση, τη διατήρηση, ή την ανάκτηση του δικαιώματος παροχών, δυνάμει συστήματος που δεν είναι ειδικό σύστημα κατά την έννοια των παραγράφων 2 και 3, από την πραγματοποίηση περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας, ο αρμόδιος φορέας αυτού του κράτους μέλους λαμβάνει υπόψη, κατά το μέτρο που απαιτείται, τις περιόδους ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία κάθε άλλου κράτους μέλους, στα πλαίσια είτε γενικού είτε ειδικού συστήματος, που εφαρμόζεται σε μισθωτούς ή μη μισθωτούς. Προς το σκοπό αυτό, ο εν λόγω φορέας λαμβάνει υπόψη τις ως άνω περιόδους, σαν να πρόκειται για περιόδους που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει.»

5 Το άρθρο 46, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Όταν οι προϋποθέσεις που απαιτούνται από τη νομοθεσία κράτους μέλους για την απόκτηση δικαιώματος παροχών πληρούνται μόνο μετά την εφαρμογή του άρθρου 45 ή/και του άρθρου 40, παράγραφος 3, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες:

- α) ο αρμόδιος φορέας υπολογίζει το θεωρητικό ποσό της παροχής την οποία θα μπορούσε να διεκδικήσει ο ενδιαφερόμενος, εάν όλες οι περιόδοι ασφαλίσεως ή/και κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τις νομοθεσίες των κρατών μελών στις οποίες είχε υπαχθεί ο εργαζόμενος (μισθωτός ή μη μισθωτός) είχαν πραγματοποιηθεί στο εν λόγω κράτος μέλος και υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζεται κατά την ημερομηνία της εκκαθαρίσεως της παροχής. [...]
- β) ο αρμόδιος φορέας προσδιορίζει κατόπιν το πραγματικό ποσό της παροχής, βάσει του θεωρητικού ποσού που αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο, κατ' αναλογία της διάρκειας των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου, υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει, εν σχέσει προς τη συνολική διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως και κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου υπό τις νομοθεσίες όλων των κρατών μελών στις οποίες έχει υπαχθεί ο ενδιαφερόμενος.»

6 Το άρθρο 47, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 ορίζει τα εξής:

«Για τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού και του κατ' αναλογία ποσού που αναφέρονται στο άρθρο 46, παράγραφος 2, ισχύουν οι ακόλουθοι κανόνες:

[...]

- ζ) ο αρμόδιος φορέας ενός κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου προβλέπει ότι ο υπολογισμός των παροχών βασίζεται σε έναν μέσο όρο εισφορών, καθορίζει αυτόν το μέσο όρο σε συνάρτηση με τις περιόδους ασφάλισης που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία αυτού του κράτους και μόνον.»

7 Κατά το άρθρο 89 του ως άνω κανονισμού, «[ο]ι ειδικές περιπτώσεις εφαρμογής των νομοθεσιών ορισμένων κρατών μελών αναφέρονται στο παράρτημα VI».

8 Το παράρτημα VI, ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του κανονισμού 1408/71 ορίζει τα εξής:

- «α) Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 47 του κανονισμού, το θεωρητικό ποσό της ισπανικής παροχής υπολογίζεται επί των πραγματικών βάσεων εισφοράς του ασφαλισμένου, κατά τα έτη πριν από την καταβολή της τελευταίας εισφοράς υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφάλισης.
- β) Το ποσό της αποκτηθείσας σύνταξης θα αυξηθεί κατά το ποσό των προσαυξήσεων και των αναπροσαρμογών που υπολογίζονται για κάθε μεταγενέστερο έτος, για τις συντάξεις της ίδιας φύσεως.»

9 Το άρθρο 90 του κανονισμού 883/2004 προβλέπει ότι ο κανονισμός 1408/71 καταργείται κατ' ουσίαν από την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού 883/2004.

10 Το άρθρο 87, παράγραφος 5, του κανονισμού 883/2004 περιέχει την εξής μεταβατική διάταξη:

«Τα δικαιώματα ενδιαφερομένου, ο οποίος έλαβε σύνταξη πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του παρόντος κανονισμού σε κράτος μέλος, είναι δυνατόν να αναθεωρούνται, κατ' αίτησή του, λαμβανομένου υπόψη του παρόντος κανονισμού.»

- 11 Ο κανονισμός 883/2004 εφαρμόζεται, δυνάμει του άρθρου του 91, από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του κανονισμού εφαρμογής.
- 12 Ο κανονισμός (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ L 284, σ. 1), άρχισε να ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο του 97, την 1η Μαΐου 2010.

Το ισπανικό δίκαιο

- 13 Κατά το άρθρο 161, παράγραφος 1, στοιχείο β, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως (Ley General de la Seguridad Social), όπως τροποποιήθηκε και εγκρίθηκε με το νομοθετικό βασιλικό διάταγμα 1/1994, της 20ής Ιουνίου 1994, και υπό τη μορφή με την οποία ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (στο εξής: LGSS), για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος απαιτείται μεταξύ άλλων μια ελάχιστη περίοδος καταβολής εισφορών διάρκειας δεκαπέντε ετών.
- 14 Το άρθρο 162, παράγραφος 1, του LGSS έχει ως εξής:

«Το βασικό ποσό της ανταποδοτικής συντάξεως γήρατος είναι το πηλίκο της διαιρέσεως διά του 210 των βάσεων εισφοράς του ενδιαφερομένου κατά τους 180 τελευταίους μήνες πριν τον μήνα που προηγήθηκε της επελεύσεως του κινδύνου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 15 Η Concepción Salgado González κατέβαλε εισφορές στην Ισπανία, υπέρ του Régimen Especial de Trabajadores Autónomos (ειδικού συστήματος ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς) από την 1η Φεβρουαρίου 1989 έως τις 31 Μαρτίου 1999, δηλαδή επί 3 711 ημέρες, και στην Πορτογαλία από την 1η Μαρτίου 2000 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2005, δηλαδή επί 2 100 ημέρες.
- 16 Η C. Salgado González υπέβαλε αίτηση για χορήγηση συντάξεως γήρατος στην Ισπανία. Στις 9 Νοεμβρίου 2006, το INSS της χορήγησε τη σύνταξη αυτή με ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2006.
- 17 Καταρχάς, το INSS, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 162, παράγραφος 1, του LGSS, προσδιόρισε το «βασικό ποσό» της ως άνω παροχής σε 341,65 ευρώ μηνιαίως.
- 18 Το ως άνω ποσό προέκυψε από την πρόσθεση των βάσεων εισφοράς που είχαν καταβληθεί στην Ισπανία από την 1η Ιανουαρίου 1991 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2005 και τη διαίρεση του αθροίσματος με το 210, διαιρέτη που αντιστοιχούσε –όπως προκύπτει από την υποβληθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία– στο σύνολο των τακτικών (δώδεκα ετησίως) και των έκτακτων (δύο ετησίως) εισφορών που είχαν καταβληθεί για περίοδο 180 μηνών, ήτοι για δεκαπέντε έτη.
- 19 Το εν λόγω βασικό ποσό υπέστη μια αρχική προσαρμογή, δηλαδή μειώθηκε στο 53%, ώστε να ληφθούν υπόψη τα έτη καταβολής εισφορών της C. Salgado González. Έπειτα από αυτήν την πρώτη προσαρμογή, το βασικό ποσό ανερχόταν στα 181,07 ευρώ.
- 20 Το ως άνω ποσό υπέστη κατόπιν και νέα προσαρμογή προκειμένου να καθορισθεί το μέρος της συντάξεως γήρατος που επιβάρυνε το Βασίλειο της Ισπανίας. Προς τούτο, το INSS έλαβε υπόψη την αναλογία των εισφορών που είχαν καταβληθεί από την C. Salgado González στην Ισπανία σε σύγκριση με το σύνολο των εισφορών της. Το μέρος που επιβάρυνε το ως άνω κράτος μέλος

προσδιορίστηκε στο 63,86 % του βασικού ποσού κατόπιν της προσαρμογής του, ήτοι 115,63 ευρώ. Το ως άνω ποσό, κατόπιν αναπροσαρμογής και μαζί με τα επιδόματα, καθορίστηκε τελικά στα 371,36 ευρώ.

- 21 Στις 8 Ιανουαρίου 2007 η C. Salgado González, η οποία φρονεί ότι στον υπολογισμό της παροχής λόγω γήρατος την οποία δικαιούται πρέπει να συμπεριληφθούν και οι εισφορές που κατέβαλε στην Πορτογαλία, ζήτησε την αναθεώρηση του εν λόγω ποσού και τον καθορισμό του σε 864,14 ευρώ μηνιαίως.
- 22 Το INSS απέρριψε το αίτημα αυτό και κατόπιν καθόρισε το ως άνω ποσό στα 336,86 ευρώ μηνιαίως.
- 23 Το τελευταίο αυτό ποσό προέκυψε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 162, παράγραφος 1, του LGSS, από την άθροιση των ισπανικών βάσεων εισφοράς από την 1η Απριλίου 1984 έως τις 31 Μαρτίου 1999, δηλαδή κατά τα τελευταία δεκαπέντε έτη πριν την καταβολή της τελευταίας εισφοράς της C. Salgado González στην Ισπανία, και τη διαίρεσή τους διά του 210. Επειδή όμως η εκκαλούσα της κύριας δίκης δεν είχε αρχίσει να καταβάλλει εισφορές στην ισπανική κοινωνική ασφάλιση παρά μόνον από την 1η Φεβρουαρίου 1989, για το διάστημα μεταξύ 1ης Απριλίου 1984 και 31ης Ιανουαρίου 1989 υπολογίσθηκαν μηδενικές εισφορές.
- 24 Επ' αυτού του βασικού ποσού, το INSS πραγματοποίησε τις προσαρμογές που περιγράφηκαν στις σκέψεις 19 και 20 της παρούσας αποφάσεως προκειμένου να καθορίσει το πραγματικό ποσό της παροχής.
- 25 Έχοντας ασκήσει ανεπιτυχώς διοικητικές ενστάσεις, η C. Salgado González άσκησε προσφυγή ενώπιον του Juzgado de lo Social No 3 de Ourense, η οποία επίσης απορρίφθηκε.
- 26 Το κατ' έφεσιν δικάζον αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, προκειμένου να καθορίσει το βασικό ποσό της παροχής λόγω γήρατος την οποία έπρεπε να χορηγήσει στην εκκαλούσα της κύριας δίκης, το INSS προέβη σε συνδυασμένη εφαρμογή του παραρτήματος VI, ενότητα Η, σημείο 4, του κανονισμού 1408/71 και του άρθρου 162, παράγραφος 1, του LGSS.
- 27 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι ουδόλως αμφιβάλλει ότι οι εισφορές που είχε καταβάλει η C. Salgado González στην Πορτογαλία είναι αδύνατον να περιληφθούν στον υπολογισμό του βασικού ποσού της ισπανικής συντάξεώς της γήρατος. Εντούτοις, το ως άνω δικαστήριο εκτιμά ότι η μέθοδος την οποία χρησιμοποίησε το INSS για να υπολογίσει το ποσό αυτό δεν συμβιβάζεται προς τις απαιτήσεις της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων όσον αφορά τις κοινωνικοασφαλιστικές παροχές του άρθρου 48 ΣΛΕΕ ούτε προς την ίση μεταχείριση μεταξύ των μη διακινούμενων και των διακινούμενων εργαζομένων που προβλέπεται στο άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71.
- 28 Ειδικότερα, αφενός, η χρήση, για τους κοινοτικούς διακινούμενους εργαζόμενους, του διαιρέτη 210, ενώ τα έτη καταβολής εισφορών στην Ισπανία είναι λιγότερα από δεκαπέντε, θέτει τους ως άνω εργαζόμενους σε άνιση μοίρα έναντι των μη διακινούμενων εργαζομένων που καταβάλλουν εισφορές στην Ισπανία. Πράγματι, ενώ έχει καταβάλει εισφορές στον ίδιο βαθμό με έναν μη διακινούμενο εργαζόμενο ο οποίος έχει καταβάλει τις εισφορές του στην Ισπανία, ο κοινοτικός διακινούμενος εργαζόμενος, με το να επιμερίσει τις εισφορές του μεταξύ του Βασιλείου της Ισπανίας και άλλου κράτους μέλους, θα έχει βασικό ποσό που θα είναι τόσο χαμηλότερο όσο λιγότερες εισφορές έχει καταβάλει στην Ισπανία. Ένα τέτοιο αποτέλεσμα αντιβαίνει στον κοινοτικής φύσεως σκοπό του άρθρου 48 ΣΛΕΕ, που είναι να αποφεύγεται το ενδεχόμενο ο διακινούμενος εργαζόμενος να υφίσταται μείωση της παροχής την οποία θα είχε λάβει σε περίπτωση που δεν ήταν διακινούμενος (βλ. αποφάσεις της 9ης Αυγούστου 1994, C-406/93, Reichling, Συλλογή 1994, σ. I-4061, σκέψη 26, και της 12ης Σεπτεμβρίου 1996, C-251/94, Lafuente Nieto, Συλλογή 1996, σ. I-4187, σκέψη 38).

29 Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι όσο περισσότερες εισφορές καταβάλλει ο εργαζόμενος σε άλλο κράτος μέλος πλην του Βασιλείου της Ισπανίας τόσο λιγότερο χρόνο διαθέτει κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής σταδιοδρομίας του για να καταβάλει τις ισπανικές εισφορές του –που είναι οι μόνες οι οποίες δύνανται να ληφθούν υπόψη κατά το παράρτημα VI, ενότητα Η, σημείο 4, του κανονισμού 1408/71– για την περίοδο δεκαπέντε ετών την οποία προβλέπει το άρθρο 162, παράγραφος 1, του LGSS. Οι περιστάσεις αυτές καθιστούν έκδηλη τη διαφορά μεταξύ της καταστάσεως του διακινούμενου εργαζομένου που καταβάλλει εισφορές στην Ισπανία και του μη διακινούμενου εργαζομένου που καταβάλλει εισφορές επίσης στην Ισπανία, στο μέτρο που ο τελευταίος εργαζόμενος διαθέτει όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής σταδιοδρομίας του ώστε να καλύψει αυτά τα δεκαπέντε έτη καταβολής εισφορών.

30 Το Tribunal Superior de Justicia de Galicia αποφάσισε, συνεπώς, να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Είναι σύμφωνη προς τους κοινοτικούς στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 48 ΣΛΕΕ και στο άρθρο 3 του [κανονισμού 1408/71], καθώς και προς [το παράρτημα VI, ενότητα Η, σημείο 4, του ως άνω κανονισμού] η ερμηνεία του ως άνω παραρτήματος [...] υπό την έννοια ότι, για τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού της ισπανικής παροχής ο οποίος γίνεται βάσει των πραγματικών [βάσεων εισφοράς] του ασφαλισμένου κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη πριν την καταβολή της τελευταίας εισφοράς προς την ισπανική κοινωνική ασφάλιση, το άθροισμα που προκύπτει κατ' αυτόν τον τρόπο διαιρείται με το 210, καθόσον αυτόν τον διαιρέτη προβλέπει για τον καθορισμό του βασικού ποσού της συντάξεως γήρατος το άρθρο 162, παράγραφος 1, του [LGSS];

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Είναι σύμφωνη προς τους κοινοτικούς στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 48 ΣΛΕΕ και στο άρθρο 3 του [κανονισμού 1408/71], καθώς και προς το [παράρτημα VI, ενότητα Η, σημείο 4, του ως άνω κανονισμού] η ερμηνεία του ως άνω παραρτήματος [...] υπό την έννοια ότι, για τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού της ισπανικής παροχής ο οποίος γίνεται βάσει των πραγματικών [βάσεων εισφοράς] του ασφαλισμένου κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη πριν την καταβολή της τελευταίας εισφοράς προς την ισπανική κοινωνική ασφάλιση, το άθροισμα που προκύπτει κατ' αυτόν τον τρόπο διαιρείται με τον αριθμό των ετών καταβολής εισφορών στην Ισπανία;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα και ανεξαρτήτως της απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Έχει κατ' αναλογία εφαρμογή εν προκειμένω [το παράρτημα XI, τίτλος “Ισπανία”, σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004] προκειμένου να επιτευχθούν οι κοινοτικοί στόχοι που προβλέπονται στο άρθρο 48 ΣΛΕΕ και στο άρθρο 3 του [κανονισμού 1408/71] και, κατά συνέπεια, είναι δυνατόν να καλυφθεί η περίοδος καταβολής εισφορών στην Πορτογαλία με τη χρονικά πλησιέστερη σε αυτή βάση εισφοράς στην Ισπανία, λαμβανομένης υπόψη της εξελίξεως των τιμών καταναλωτή;

4) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο, στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα:

Σε περίπτωση που καμία από τις ανωτέρω ερμηνείες δεν είναι πλήρως ή μερικώς ορθή, ποια είναι η χρήσιμη για την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς ερμηνεία [του παραρτήματος VI, ενότητα Η, σημείο 4, του κανονισμού 1408/71] η οποία ανταποκρίνεται περισσότερο στους κοινοτικούς στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 48 [ΣΛΕΕ] και στο άρθρο 3 του κανονισμού [1408/71], καθώς και στο [παράρτημα VI, ενότητα Η, σημείο 4, του ως άνω κανονισμού];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 31 Με τα ερωτήματά του, που πρέπει να συνεξετασθούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί αν τα άρθρα 48 ΣΛΕΕ και 3 του κανονισμού 1408/71, καθώς και το παράρτημα VI, ενότητα Η, σημείο 4, αυτού, ή ακόμη και το παράρτημα XI, τίτλος «Ισπανία», σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 αντιτίθενται στη νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, κατά την οποία το θεωρητικό ποσό της συντάξεως γήρατος του, διακινούμενου ή μη, μη μισθωτού εργαζομένου, υπολογίζεται πάντοτε με αφετηρία τις βάσεις εισφοράς του ως άνω εργαζομένου κατά την αμετάβλητη περίοδο αναφοράς των δεκαπέντε ετών που προηγείται της καταβολής της τελευταίας εισφοράς του στο ως άνω κράτος, διαιρούμενες διά του 210, χωρίς να είναι δυνατή η προσαρμογή ούτε της διάρκειας της ως άνω περιόδου ούτε του χρησιμοποιούμενου διαιρέτη προκειμένου να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ο εν λόγω εργαζόμενος άσκησε το δικαίωμά του σε ελεύθερη κυκλοφορία.
- 32 Καταρχάς, διαπιστώνεται ότι, κατά το άρθρο 91 του κανονισμού 883/2004, σε συνδυασμό με το άρθρο 97 του κανονισμού 987/2009, ο κανονισμός 883/2004 έχει εφαρμογή μόνο από 1ης Μαΐου 2010.
- 33 Όπως όμως προκύπτει από τη σκέψη 16 της παρούσας αποφάσεως, στις 9 Νοεμβρίου 2006, το INSS χορήγησε στη C. Salgado González σύνταξη γήρατος με ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2006. Εξάλλου, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 30 των προτάσεών του, κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν αποδεικνύει ότι η C. Salgado González έκανε χρήση της κατά το άρθρο 87, παράγραφος 5, του εν λόγω κανονισμού δυνατότητας αναθεώρησης των δικαιωμάτων της.
- 34 Εξ αυτού συνάγεται ότι ο κανονισμός 883/2004 δεν είναι *ratione temporis* εφαρμοστέος στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 35 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα που έθεσε το αιτούν δικαστήριο, υπενθυμίζεται ότι ο κανονισμός 1408/71 δεν θεσπίζει κοινό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, αλλά διατηρεί ως έχουν τα διάφορα εθνικά συστήματα και έχει ως μοναδικό σκοπό να εξασφαλίσει τον μεταξύ τους συντονισμό. Έτσι, κατά πάγια νομολογία, τα κράτη μέλη διατηρούν την αρμοδιότητα οργάνωσης των συστημάτων τους κοινωνικής ασφάλισης (βλ. αποφάσεις της 1ης Απριλίου 2008, C-212/06, *Gouvernement de la Communauté française* και *gouvernement wallon*, Συλλογή 2008, σ. I-1683, σκέψη 43, καθώς και της 21ης Ιουλίου 2011, C-503/09, *Stewart*, Συλλογή 2011, σ. I-6497, σκέψη 75).
- 36 Επομένως, ελλείψει εναρμονίσεως στο επίπεδο της Ένωσης, απόκειται στη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους να καθορίσει, μεταξύ άλλων, τις προϋποθέσεις χορηγήσεως δικαιωμάτων επί παροχών (προπαρατεθείσα απόφαση *Stewart*, σκέψη 76 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 37 Κατά την άσκηση όμως της αρμοδιότητας αυτής, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν το δίκαιο της Ένωσης, και ιδίως τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ που αναγνωρίζουν την ελευθερία όλων των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν στο έδαφος των κρατών μελών (προπαρατεθείσα απόφαση *Stewart*, σκέψη 77 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 38 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 45 του κανονισμού 1408/71, όταν η νομοθεσία κράτους μέλους εξαρτά την απόκτηση δικαιώματος παροχών που προβλέπονται από την ως άνω διάταξη, όπως η σύνταξη γήρατος, από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, ο αρμόδιος φορέας αυτού του κράτους μέλους λαμβάνει υπόψη, κατά το μέτρο που απαιτείται, τις περιόδους ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν υπό τη νομοθεσία κάθε άλλου κράτους μέλους. Προς τούτο, λαμβάνει υπόψη τις ως άνω περιόδους σαν να επρόκειτο για περιόδους οι οποίες συμπληρώθηκαν υπό τη νομοθεσία την οποία εφαρμόζει.

- 39 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι το INSS, προκειμένου να επαληθεύσει αν η C. Salgado González είχε καταβάλει εισφορές για την ελάχιστη περίοδο των δεκαπέντε ετών που προβλέπεται στο άρθρο 161, παράγραφος 1, στοιχείο b, του LGSS, έλαβε υπόψη, σύμφωνα με το άρθρο 45 του κανονισμού 1408/71, τόσο τις περιόδους που συμπληρώθηκαν στην Ισπανία όσο και τις περιόδους που συμπληρώθηκαν στην Πορτογαλία.
- 40 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται όμως αν το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται στον τρόπο υπολογισμού του θεωρητικού ποσού της επίμαχης παροχής τον οποίον εφάρμοσε το INSS.
- 41 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, το θεωρητικό ποσό μιας τέτοιας παροχής πρέπει να υπολογίζεται ως εάν ο ασφαλισμένος είχε ασκήσει όλη του την επαγγελματική δραστηριότητα αποκλειστικώς στο οικείο κράτος μέλος (απόφαση της 21ης Ιουλίου 2005, C-30/04, Koschitzki, Συλλογή 2005, σ. I-7389, σκέψη 27).
- 42 Εξάλλου, το άρθρο 47 του κανονισμού 1408/71 προβλέπει συμπληρωματικές διατάξεις για τον υπολογισμό των παροχών. Ειδικότερα, στην παράγραφο 1, στοιχείο ζ', αυτού ορίζει ότι στην περίπτωση που η νομοθεσία κράτους μέλους προβλέπει ότι ο υπολογισμός των παροχών βασίζεται σε έναν μέσο όρο εισφορών, ο αρμόδιος φορέας καθορίζει αυτόν τον μέσο όρο σε συνάρτηση με τις περιόδους ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν υπό τη νομοθεσία αυτού του κράτους και μόνον. Επιπλέον, το παράρτημα VI, ενότητα Η, του κανονισμού 1408/71, που εκθέτει τον ιδιαίτερο τρόπο εφαρμογής της ισπανικής νομοθεσίας, διευκρινίζει, στο σημείο 4, στοιχείο α', αυτού, ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 47 του ως άνω κανονισμού, το θεωρητικό ποσό της ισπανικής παροχής υπολογίζεται επί των πραγματικών βάσεων εισφοράς του ασφαλισμένου, κατά τα έτη πριν από την καταβολή της τελευταίας εισφοράς υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφαλίσεως.
- 43 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, τα άρθρα 46, παράγραφος 2, και 47, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνεύονται σε συνάρτηση με τον σκοπό του άρθρου 48 ΣΛΕΕ, πράγμα που σημαίνει ιδίως ότι οι διακινούμενοι εργαζόμενοι δεν πρέπει να υφίστανται μείωση του ποσού των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως λόγω του ότι άσκησαν το δικαίωμά τους σε ελεύθερη κυκλοφορία (προπαρατεθείσες αποφάσεις Reichling, σκέψεις 21 και 22, καθώς και Lafuente Nieto, σκέψη 33).
- 44 Όμως, στο πλαίσιο της εκκαθαρίσεως της επίμαχης στην κύρια δίκη παροχής, το INSS προέβη στον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού της συντάξεως γήρατος της C. Salgado González κατ' εφαρμογήν του κανόνα του άρθρου 162, παράγραφος 1, του LGSS, κατά τον οποίο το ως άνω ποσό πρέπει να υπολογίζεται με βάση μια μέση εισφορά.
- 45 Βεβαίως, για τους σκοπούς της αναγνωρίσεως του δικαιώματος επί της παροχής, έλαβε υπόψη τις πορτογαλικές εισφορές ως εάν ήταν περίοδοι συμπληρωθείσες υπό την ισπανική νομοθεσία, σύμφωνα με το άρθρο 45 του κανονισμού 1408/71.
- 46 Εντούτοις, το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι ο υπολογισμός του μέσου όρου εισφορών στηρίζεται μόνο στο ύψος των εισφορών που κατεβλήθησαν δυνάμει της οικείας νομοθεσίας (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα απόφαση Lafuente Nieto, σκέψη 39).
- 47 Προκύπτει συναφώς ότι, στο πλαίσιο του υπολογισμού του θεωρητικού ποσού της επίμαχης στην κύρια δίκη παροχής, το INSS δεν υπολόγισε τη μέση εισφορά της C. Salgado González βάσει μόνον των περιόδων ασφαλίσεως τις οποίες είχε συμπληρώσει στην Ισπανία κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη πριν την καταβολή της τελευταίας εισφοράς στην ισπανική κοινωνική ασφάλιση, όπως επιτάσσουν το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71 και το παράρτημα VI, ενότητα Η, σημείο 4, στοιχείο α', αυτού.

- 48 Ειδικότερα, η C. Salgado González κατέβαλε εισφορές στο ισπανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης από την 1η Φεβρουαρίου 1989 έως τις 31 Μαρτίου 1999, επί 3 711 συνολικά ημέρες, δηλαδή περίπου επί δέκα έτη και δύο μήνες, ενώ το INSS προσθέτει στον υπολογισμό μια πλασματική περίοδο καταβολής εισφορών από 1ης Απριλίου 1984 έως 30 Ιανουαρίου 1989, προκειμένου να πληρωθεί η προϋπόθεση της καταβολής εισφορών για περίοδο δεκαπέντε ετών πριν την τελευταία ισπανική εισφορά της C. Salgado González. Σκοπός του INSS με την πράξη αυτή ήταν να καθορίσει αριθμητή στον οποίο θα εφάρμοζε τον διαιρέτη 210 που προβλέπεται στο άρθρο 162, παράγραφος 1, του LGSS και να υπολογίσει έτσι τον μέσο όρο εισφορών που ήταν απαραίτητος για τον καθορισμό του βασικού ποσού της συντάξεως γήρατος.
- 49 Επειδή όμως η C. Salgado González δεν είχε καταβάλει εισφορές μεταξύ 1ης Απριλίου 1984 και 31ης Μαρτίου 1989, το INSS συνυπολόγισε περιόδους ασφάλισης που δεν είχαν συμπληρωθεί στην Ισπανία. Εφόσον οι περίοδοι αυτές υπολογίστηκαν αναγκαστικά ως μηδενικές, ο συνυπολογισμός τους είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του μέσου όρου εισφορών της C. Salgado González.
- 50 Διαπιστώνεται όμως ότι η μείωση αυτή δεν θα είχε επέλθει αν η C. Salgado González είχε καταβάλει εισφορές μόνο στην Ισπανία, χωρίς να ασκήσει το δικαίωμά της σε ελεύθερη κυκλοφορία. Παρά τις απαιτήσεις δηλαδή του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, όπως υπομνήσθηκαν στη σκέψη 41 της παρούσας αποφάσεως, το θεωρητικό ποσό της συντάξεως γήρατος της C. Salgado González δεν υπολογίστηκε σαν να είχε ασκήσει όλη της την επαγγελματική δραστηριότητα αποκλειστικώς στην Ισπανία.
- 51 Τα πράγματα θα είχαν πιθανώς διαφορετικά αν, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 44 των προτάσεών του, η εθνική νομοθεσία προέβλεπε μηχανισμούς προσαρμογής του τρόπου υπολογισμού του θεωρητικού ποσού της συντάξεως γήρατος προκειμένου να ληφθεί υπόψη η άσκηση από τον οικείο εργαζόμενο του δικαιώματός του σε ελεύθερη κυκλοφορία. Εν προκειμένω, δεδομένων των διαδικαστικών κανόνων του άρθρου 162, παράγραφος 2, του LGSS, ο διαιρέτης θα μπορούσε να αναπροσαρμοσθεί ώστε να αντανakλά τον αριθμό των εισφορών για τις τακτικές και τις έκτακτες αποδοχές τις οποίες πράγματι κατέβαλε ο ασφαλισμένος.
- 52 Βάσει όλων των ανωτέρω, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 48 ΣΛΕΕ, 3, 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', και 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71 καθώς και το παράρτημα VI, ενότητα Η, σημείο 4, αυτού έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε νομοθετική ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, κατά την οποία το θεωρητικό ποσό της συντάξεως γήρατος του, διακινούμενου ή μη, μη μισθωτού εργαζομένου υπολογίζεται πάντοτε με αφετηρία τις βάσεις εισφοράς του ως άνω εργαζομένου κατά τη διάρκεια αμετάβλητης περιόδου αναφοράς που προηγείται της καταβολής της τελευταίας εισφοράς του στο ως άνω κράτος, στις οποίες εφαρμόζεται αμετάβλητος διαιρέτης, χωρίς να είναι δυνατή η προσαρμογή ούτε της διάρκειας της ως άνω περιόδου ούτε του ως άνω διαιρέτη προκειμένου να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ο εν λόγω εργαζόμενος άσκησε το δικαίωμά του σε ελεύθερη κυκλοφορία.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 53 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Τα άρθρα 48 ΣΛΕΕ, 3, 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', και 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των

οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, τροποποιηθέντος και ενημερωθέντος με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 629/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006, καθώς και το παράρτημα VI, ενότητα Η, σημείο 4, αυτού έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε νομοθετική ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, κατά την οποία το θεωρητικό ποσό της συντάξεως γήρατος του, διακινούμενου ή μη, μη μισθωτού εργαζομένου υπολογίζεται πάντοτε με αφετηρία τις βάσεις εισφοράς του ως άνω εργαζομένου κατά τη διάρκεια αμετάβλητης περιόδου αναφοράς που προηγείται της καταβολής της τελευταίας εισφοράς του στο ως άνω κράτος, στις οποίες εφαρμόζεται αμετάβλητος διαιρέτης, χωρίς να είναι δυνατή η προσαρμογή ούτε της διάρκειας της ως άνω περιόδου ούτε του ως άνω διαιρέτη προκειμένου να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ο εν λόγω εργαζόμενος άσκησε το δικαίωμά του σε ελεύθερη κυκλοφορία.

(υπογραφές)